

Z A L O Ž E N Í

Spin-Off

www.czechinvest.org

POPIS ZPŮSOBU ZAKLÁDÁNÍ SPIN-OFF SPOLEČNOSTÍ

Česká republika podporuje zakládání spin-off společností výzkumnými organizacemi a jejich zaměstnanci.

Co je spin-off?

Spin-offem se pro účely tohoto dokumentu rozumí právnická osoba (bez ohledu na označení startu-up, spin-off či spin-out) **založená za účelem komercializace výsledků vědecké práce vytvořených výzkumnou organizací** (vysokou školou, veřejnou výzkumnou institucí nebo jinou organizací orientovanou na výzkum a vývoj).

Komu je tento dokument určen?

Dokument je určen jednak vedoucím orgánů státní správy, kteří jsou zřizovateli veřejných výzkumných institucí (dále také jen „VVI“) nebo kteří mají v kompetenci vysoké školy (dále také jen „VŠ“) a další výzkumné organizace (dále také jen „VO“), jednak samotnému vedení vysokých škol a dalších výzkumných organizací, v jejichž případě je vznik spin-off společnosti komercializující výsledky jejich výzkumné práce relevantní.

Důvody pro založení spin-off společnosti jsou nejčastěji:

- + dynamický rozvoj projektu v malém subjektu a zvýšení šance, že výsledek bude sloužit ke zlepšení života,
- + větší flexibilita rozhodování soukromého subjektu (větší schopnost reagovat na nabídky a poptávky podnikatelského sektoru),
- + vyvedení rizik podnikání mimo výzkumnou organizaci, (například rizika ztrátovosti podnikání, produktová rizika, odpovědnost za škodu a podobně).
- + plnění třetí role vysokých škol, podpora inovativního podnikání v ČR,
- + potvrzení společenského přínosu činností výzkumných organizací,
- + sdružení financování (spin-off může sloužit jako nástroj získání financí pro komercializaci – kapitálové a mimokapitálové vklady, upisování akcií apod.),
- + zajištění dodatečného zdroje financování výzkumné organizace (zisk dosažený spin-off společností může sloužit k podpoře výzkumu či vzdělávání v mateřské organizaci),
- + personální politika výzkumné organizace: založení či podpora spin-off společnosti výzkumnou organizací může být legitimním nástrojem, jak udržet klíčového výzkumného pracovníka,
- + marketingové důvody, zvýšení prestiže výzkumné organizace apod.

Vznik spin-off společnosti může být iniciován:

1. přímo výzkumnou organizací,
2. jinou právnickou osobou ovládanou výzkumnou organizací (viz infobox),
3. osobou, která byla ke dni vzniku této obchodní společnosti zaměstnancem či studentem VO („zaměstnanecký“ spin-off),
4. jinou právnickou osobou ovládanou zaměstnancem VO v souvislosti s využíváním duševního vlastnictví VO.

V řadě případů je vznik samotného spin-offu kombinací některých z výše uvedených variant, např. zaměstnanecká spin-off firma založená společně výzkumnou organizací a zaměstnancem VO.

Specifickou subkategorií se 100% podílem mateřské organizace je tzv. SPV („special purpose vehicle“) neboli vyčleněná kancelář transferu technologií.

- + Její výhodou je vyšší flexibilita a snížení administrativní zátěže VO (mateřských organizací).
- + Licenční politika je svěřena flexibilnějšímu subjektu.
- + Další výhodou je motivace pracovníků výzkumné organizace.
- + Pozitivní zkušenosti s touto formou podpory transferu znalostí již mají Ústav organické chemie a biochemie AV ČR (IOCB TECH s.r.o.) a Univerzita Karlova (CUIP s.r.o.).
- + Při jejich zakládání je nezbytné nastavit ekonomické podmínky tak, že zajistí dlouhodobou životaschopnost dceřiné společnosti, jelikož se ekonomické efekty (pozitivní cash-flow) projeví se zpožděním.

Právní pohled na založení spin-off společnosti

Na základě provedených právních doporučení bylo zjištěno, že legislativní úprava NENÍ překážkou zakládání spin-off společností v České republice.

Transfer znalostí mezi výzkumnou a organizací a nově založenou spin-off společností probíhá jednou ze dvou forem:

- a) poskytnutím užívacích práv k výsledku formou licence,
- b) převedením majetkových práv k výsledku (např. „prodej“ patentu).

Majetková nebo užívací práva mohou na spin-off přejít:

- a) vkladem do zakládané právnické osoby,
- b) smlouvou.

Majetková účast výzkumné organizace v nově založeném spin-offu může být:

- + 100% podíl,
- + nenulový podíl menší než 100 %, nejčastější způsob vzniku spin-off společnosti,
- + bez účasti výzkumné organizace.

Způsoby financování spin-off subjektu během jeho existence:

Pro typ společností, které jsou (spolu)založeny VO (případně právnickou osobou ovládanou VO),

lze jeho financování ze strany VO zabezpečit zejména některým z následujících způsobů:

- a) peněžitým nebo nepeněžitým vkladem na zvýšení základního kapitálu spin-off subjektu,
- b) v případě kapitálových obchodních společností (s. r.o., a. s.) poskytnutím peněžitého nebo nepeněžitého příplatku mimo základní kapitál společnosti,
- c) poskytnutím finanční zápůjčky,
- d) zadáním a čerpáním úplatného plnění (služby).

V ostatních případech by mělo být financování zabezpečeno ze zdrojů, které nalezne samotná nově vznikající společnost – rizikový kapitál, grantové prostředky, vlastní kapitál atd. Výzkumná organizace nicméně může zohlednit situaci vznikající společnosti například minimalizací požadavku na vstupní poplatek při podpisu smlouvy (tzv. downpayment) a kompenzovat jej vyšším požadavkem na budoucí licenční poplatky či výměnou za majetkový podíl na vznikající společnosti.

Často kladené otázky související se zakládáním spin-off společností

Je možné, aby vysoká škola založila spin-off?

Ano, zakládáním spin-off společností VŠ přispívá k naplňování své tzv. třetí role.¹

- + Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, stanovuje (§ 1) roli VŠ v ekonomickém rozvoji společnosti, a to tak, že pečují o inovační činnost a přispívají k rozvoji na národní a regionální úrovni ve spolupráci se státní správou a podnikovou sférou.
- + **Příkladem je situace, kdy založení spin-off společnosti může rozvoji ekonomiky a regionální spolupráci pomoci lépe než prodej licence do zahraničí.**
- + V ustanovení § 20 se hovoří o doplňkové činnosti, kterou veřejná VŠ vykonává za úplatu a která navazuje na její vzdělávací a tvůrčí činnost tak, že slouží k účelnému využití lidských zdrojů a majetku.
- + § 20 rovněž stanovuje, že veřejná VŠ není oprávněna přebírat ručení za peněžitý dluh jiné osoby nebo vkládat do obchodní společnosti nemovité věci nabyté z vlastnictví státu. Podmínky peněžitých a nepeněžitých vkladů do právnických osob může v souladu se zákonem dále upravovat vnitřní předpis veřejné vysoké školy. Převod majetkových práv může podléhat souhlasu správní rady.

Je možné, aby veřejná výzkumná instituce založila spin-off?

Ano, VVI může sama nebo společně s jinými osobami založit jinou právnickou osobu.

- + Založením spin-off společnosti je totiž zpravidla naplněna podmínka, že účelem založení právnické osoby ze strany VVI musí být využívání výsledků vlastní výzkumné činnosti, případně že taková právnická osoba pak provádí další výzkum a vývoj nebo využívá výsledky hlavní činnosti VVI.
- + VVI se nesmí stát společníkem veřejné obchodní společnosti nebo vkládat do jiné právnické osoby prostředky z podpory nebo dotace s výjimkou podpory institucionální.
- + **Převody práv včetně práv k duševnímu vlastnictví, založení právnické osoby a vklady do ní mohou podléhat souhlasu dozorčí rady a zřizovatele.**

Jak je to s nedovolenou veřejnou podporou?

Hlavní právní doporučení týkající se veřejné podpory poukazují na to, že legislativní úprava **NENÍ překážkou zakládání spin-off společností**. Výzkumná organizace má v zásadě dvě možnosti nastavení vztahů se spin-off společností:

- Neutrální nastavení vztahů, kdy spin-off společnost nezískává od výzkumné organizace žádnou výhodu (finanční ani nefinanční).
- Podpora spin-off společnosti v některém z režimů slučitelné veřejné podpory nebo v režimu nezakládajícím veřejnou podporu (například vklad v režimu tzv. „soukromého investora“ nebo sleva na nájmu v režimu podpory de minimis apod.).

1/ Tradiční role univerzit jsou dvě, a to 1. vzdělávání a 2. výzkum. Třetí (3.) role univerzit zahrnuje podporu regionálního rozvoje (viz § 1 písm. e) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách) a univerzitu jako podnikatelský subjekt (viz schválená Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009–2015 a Národní RIS 3 strategie). V pojetí OECD je 3. role služba veřejnosti (OECD 2007, s. 39).

2/ Viz ustanovení § 28, zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích (VVI).

Otázky a odpovědi

Může v případě založení „zaměstnaneckého“ spin-offu dojít ke střetu zájmu?

V případě založení spin-offu zaměstnanci výzkumné organizace, kteří následně působí ve vytvořeném podniku je nutno jejich vztah řešit přesným rozdělením kompetencí a důvěryhodným způsobem jejich kontroly, a to s ohledem na ustanovení občanského zákoníku. Zároveň je praktické, aby v orgánech spin-off společnosti zřízené výzkumnou organizací působili její zaměstnanci.

Je nutné, aby zaměstnanci ukončili své pracovní poměry k VO?

Není. Zpravidla však bude vhodné vymezit aktivity daného zaměstnance v rámci rozdělení činností ve výzkumné organizaci i ve společnosti (spin-offu) tak, aby bylo jasné, u kterého zaměstnavatele či subjektu vznikají „zaměstnavatelská“ práva k výsledkům. Možnosti tohoto vymezení je vhodné stanovit v rámci vnitřního předpisu výzkumné organizace, v pracovních smlouvách a ve smlouvě o spolupráci uzavřené mezi výzkumnou organizací a spin-off společností. Současně je nutné zajistit důsledný výkon „zaměstnavatelských“ práv k výsledkům tak, aby nedocházelo ke ztrátám v oblasti duševního vlastnictví a k poškozování výzkumné organizace.

Je nutné, aby zaměstnanci ukončili své pracovní poměry k VO?

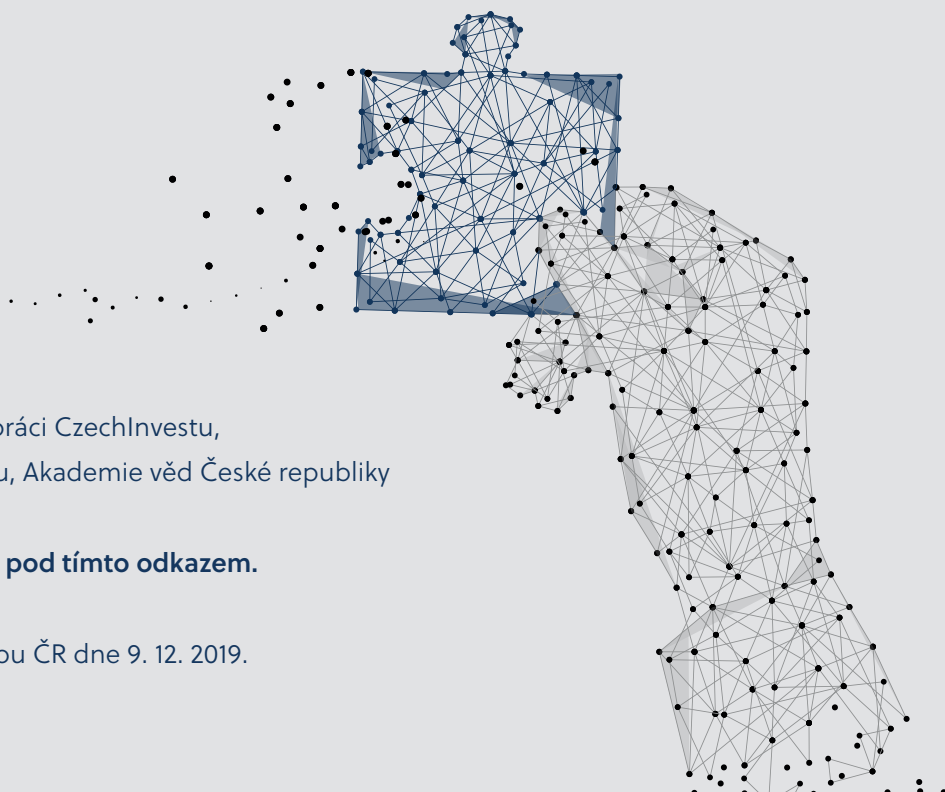
Nikoliv. Platí, že při zakládání spin-off společnosti a převodu práv na spin-off společnost je nutno mít povědomí o běžných podmínkách obdobných tržních transakcí a tyto zpravidla aplikovat na smluvní vztah se spin-off společností. Důraz na znalecké ocenění se může odvíjet od očekávané hodnoty výsledků. Z hlediska aplikace pravidel 3E je však vhodné transakční náklady udržovat na přiměřené úrovni. V celé řadě situací může být proto efektivnější odhad přiměřených podmínek transakce nebo účetní hodnoty výsledku provést interně.

Tento dokument vznikl ve spolupráci CzechInvestu, Ministerstva průmyslu a obchodu, Akademie věd České republiky a platformou Transfera.cz.

Celý dokument je možné získat pod tímto odkazem.

Spin-off guide byl schválen vládou ČR dne 9. 12. 2019.

Kontaktujte nás

Štěpánská 15, 120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 342 530

E-mail: research@czechinvest.org

